

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díj:</i>		A társulat minden rendü tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkeket a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre	1 „		

A kálvinista «püspökség.»

Midőn a mult ősön P. Flodung jézsuita-atyja a zilahi katolikus templomban hirdette Isten igéjét, meghallgatták a kálvinisták is. Ezt igen jól tették. De az már nem szép tőlök, hogy gonosz szándékkal hallgatták, mint a farizeusok és írástudók egykor Jézust, hogy „megfognák őt beszédében.“ És ezen derék írástudó atyafiak úgy látszik közös erővel, bevádolák őt, a „Protestáns Közlönyben“ Szász Gerő aa, felelő szerkesztő előtt aval, hogy kétségbe vonta volna Szász Domokos aa püspökségét.

A fontos vádra zárjegyben megadta a felelő szerkesztő az ítéletét, mely szokott bölcsességét és historiai tudását tükrözi vissza.

És mi, ugy mint Szász Gerő aa is szokott . . . *elgondolkozunk*; nem oly mélyen mint ő kegyelme, de egy kissé felületesen; könnyedén, kurtán, és furesán rájövén a következő eredményre:

Az a kérdéses püspökség olyan lesz, mint annak az alapja. Ha az alap igaz és törvényes, akkor jó lesz a püspökség is; ha pedig komoly vizsgálat mellett hamar kitűnnék, hogy az alap nem felel meg a régi keresztény idők által szentesített püspökség (Episcopatus) fogalmának, és a püspöki hatalom elnyeréséről szóló régi keresztény törvényeknek: akkor a püspökségnek nincs hitele, nincs tartalma, nincs (a keresztény egyházban mondom) semmi jelentősége.

Jó eredménnyel lehetne itten vizsgálni: vajjon az a püspökség olyan módon van-e elnyerve, mint az ősi időben szent Vazul, szent Gergely püspöksége vala keleten, vagy szent Agoston és szent Ambrus püspöksége nyugaton? De szó sem lehet róla, hogy ezt a hasonlítást kiállja. Sőt bátran el lehet mondani, hogy Szász Domokos aa püspöksége, és minden protestáns püspökség merő humberg, s a régi keresztény egyházi történettel szemben az *episcopatus fogalmának meghamisítása.*

Szent-Pál apostol sokat beszél a Krisztus kegyelméről, vajlja, hogy ezen kegyelem nélkül semmi jót nem tehet, hogy

ezen kegyelem segítségével teljesíti hivatalát, s nem ő magára egyedül, hanem az Isten kegyelme vele együtt teszi azt, ami jó.

Kezdjük tehát a protestáns püspökség vizsgálatát, a kegyelem okából, és kegyelmet megadó felszentelés alapján fejtegetni.

Ha a protestáns egyház bírja a malasztok, a kegyelmek *forrásait az Istentől*, akkor talán lehetne *püspöksége*. Legalább a protestáns papok nálunk ugy beszélnek, mintha minden malaszt, minden isteni kegyelem náluk lenne. De a ki könnyen hiszen, könnyen csalatkozik. Hogyan viszik ők fel a kegyelmek átvételére irányzott jogosultságukat Krisztusra, midőn köztudomásu dolog, hogy utánna 15 egész századdal később jöttek e világba? Azt mondja valaki: hogy ezen jogosultság a hitezikkelyektől függ. Jól van, legyen ugy. De itt további kérdés az, ki csinálta azon protestáns hitezikkelyeket? A felelet világos: ők magok csinálták azokat újabb időben, és azokat a keresztény régiségbe vagy éppen Krisztusra visszaviinni teljes lehetetlenség. Ha valaki ezen hitezikkeket elfogadta önkénytelen, (amint el is fogadták sokan) nem történik vele méltatlanság, legfeljebb olyan, mint mikor valaki aranyat akar ugyan vásárolni, de tényleg rézért, vagy talmi aranyért adta ki pénzét. Ha pedig a protestáns főnökök ezen hitezikkek elfogadására a népeket kényszerítették: ez oly erőszak, oly hatalmaskodás és igazságtalanság volt, mintha saját silány gyártmányait, amik talán a réz és a talmi-arany értékével sem bírnak, tiszta arany gyanánt rájuk tukmálták volna, amint meg is tették. Itt az erőszak, az üldözés nem a keresztény igazságért, de saját együgyű tanaik érdekében folyt. Ők a szerzők, ők a vádlók, ők a bírők az őrzők, a végrehajtók. Ellenük régi időkre, történetre, törvényekre, küldetésre, a hatalom szabályos leszármaztatására hivatkozni nem szabad. Ha valamelyik protestáns ember ezekre hivatkozik, az a katolikus egyházba jut.

Ha a protestáns egyházak ezen isteni kegyelmet az isteni kinyilatkozásból származtatják: jól van, legyen ugy. De kérdés, minő tekintélynek, vagy minő közbenjárónak közre-

működésével nyerik meg onnan eme malasztot? Mert a kinyilatkoztatás mellett, a kegyelem egészen szellemi dolg lévén, ha annak birtokába, láthatatlan módon, azaz tekintély közbenjárása nélkül és biteles tanúság nélkül bele juthat: akkor minden esaló előállhat avál, hogy az övé a malaszt, övé a hatalom, övé a püspökség. És a csalók ilyen irányú betolakodása annál veszedelmesebb lenne, mert a keresztény püspökség annyi, mint lelki fejedelemség, kitűnő méltóság, felruházva a tisztelet és a hatalom nagy mértékével, s gazdag jövedelmekkel. Ez a nézet tehát tarthatatlan, annál is inkább, mert külön isteni kinyilatkoztatás nem történik minden protestáns püspök kedvéért, és a Krisztus kinyilatkoztatásától ezek „a protestáns püspökök“ nagyon is messze esnek. Továbbá maga az isteni kinyilatkoztatás is olyan fogalom, is olyan valóság, amit az emberek között őrizni, megtartani, megvédelmezni szükséges és valóban ezen feladatot Krisztus szent Péterre és az apostolokra, egyházának fejedelmeire bízta. Aki ezeknek semmi irányban sem utóda, nem igényelhet részt a lelki hatalomból.

Ha pedig bárki a protestánsok közül elismeri (ami okvetlenül szükséges is), hogy a létező isteni kijelentés megmegőrzésére valami tekintély van felállítva: ennek az elvnek elismerése egyenesen a katolikus egyházba vezet.

Azt mondják a protestánsok, hogy az egyházi hatalom a néptől ered; ez választja papjait, püspökeit. Az általános papság szüli, választás útján a specifikus papságot, úgy mint a jogérzet általános öntudata kifejleszti az ügyvédséget és a bíróságot.

Az ily vélemény azért nem helyes, mert Krisztus életében, az alapításkor nem így volt. Ellenkezőleg Krisztus először apostolokat választott, ezekre ruházta az egyházi hatalom összegét, s tanítványait felhatalmazással, küldetéssel ellátva indította meg, hogy menjenek az egész világra, tanítván minden népeket és megkeresztelvén őket az Atyának, Fiának és Szentléleknek nevében. Krisztusban a választás és a hatalom megadása egy személyben van. De midőn az apostolok elterjesztették az isteni ígét és a nép az apostolok vezetése mellett, magának papokat választott a hatalom elnyerésére, a népé csak a választás, a hatalom pedig mindig a Krisztusé, melyet az apostoli utódok fenntartani, és megvédelmezni kötelesek. Ezen hatalom a katolikus egyház törvényes öröksége, melylyel szemben bármely keresztény népnek bármilyen alakban nyilvánuló választása egymagára a hatalom képviselőinek beleegyezése nélkül nem ér semmit.

Tehát a protestántizmusban gyakorolt bármily alakú pap- és püspökválasztás, egymagára nem ér semmit; és aki erőlködik ennek a népválasztásnak jelentőséget tulajdonítani, lassanként kénytelen a katolikus egyház hierarchiai hatalma előtt meghajolni.

De a protestánsok tovább vitatják, hogy a papválasztás után következik náluk a papszentelés, és ez a szentelés adja a hatalmat, a kegyelmet, a püspökséget.

De mi a szentelés? Azt mondják, szentség. És szentséget kiadja? az egyház papjai.

És ezen papok kik által lettek felszentelve?

Az elődeik által. És az első protestáns papok kik által lettek felszentelve?

Ime itt van a kérdés veleje, hol az összes protestáns főnökök elnémulnak, nem tudván egyetlen okos szót, még elfogadható ürügyöt sem felhozni. Minthogy pedig a protestáns papság még napjainkban sem köteles önmagát az élettől és a létől megfosztani, ezen fogas kérdéssel szemben kénytelen a katolicizmus törvényes hatalmának törvényes leszármazását, nolie velle, átlátni, és a szükséges előtt meghajolni, vagy aggódva tovább tengődni.

Kálvin János megkísértette ezen kényszer nyomása alól úgy menekülni, hogy miután a hatalom törvényes lekövetkezése (a successio) neki nem kedvez, a katolikus egyház törvényességét pedig elismerni semmi szín alatt sem akarta, azt állította, hogy a lekövetkezés rendje nem ér semmit ottan, ahol az egész tanítás hamis. Legyen tehát az ő akaratára. De, hogyha a tan tisztaságából, és a tan igazságából következik a hatalom lekövetkezésének jogossága, legyen szabadkérdeznünk tovább: honnan ismerjük meg a tan tisztaságát, és igazságát?

Erre azt feleli Kálvin (de Luther is, Socin is, kiki a maga módja és vágya szerint): A tan igazsága világos a hitvallásokból, a miket symbolumoknak neveznek. Igen, de ki készítette ezeket a hitvallásokat? Az első jeles protestáns papok.

Furcsa egy okoskodás, hogy a tan igazsága megbírálja a protestáns papokat, és a protestáns papok csinálják a tan igazságát. Ha pedig egyik-másik protestáns igaz hívő, a régiebb symbolumokat is, például az apostolít, a niceait stb. emlegetné: már katolikus téren áll, és kénytelen az igazság előtt meghajolni.

Mert a római kath. egyház rendszere annyira logikus, és oly erősen egybefüggő minden részeiben, hogy vagy az egészet el kell fogadni, vagy semmit. Elfogadni az egészet egyenlő számba megy az elvek büségével és következetességeivel; el nem fogadni nem egyéb, mint elvtelenség és következetlenség.

Azért az elvhű és következetes protestánsok legjobbjai visszatértek, és térnek a katolikus egyházba, és akik azt nem teszik, s mégis elvekről beszélnek, minden lépten-nyomon vereséget szenvednek.

Hiába! az igazság meg nem engedi a kétkulacsosságot!

Azért mondá egy jeles kritikus — Lermiuier — „a

katholikus vallás és bölcselet között a kálvinizmus ma már oda jutott, hogy nem egyéb mint *veszteglő tehetetlenség*. És hogyan is lehetne ez másképpen, miután egyikét sem képes kielégíteni azon kiolthatatlan szükségnek, melyek az emberi nemben a vallás és a bölcsesség szükséges okát képezik?“

Mi nem hallottuk P. Flodung zilahi beszédét; de ha már valami kétsége volt a protestáns püspökségről, azt nem lehet tőle zokon venni.

Jól tudjuk, hogy ez a kérdés igen kényes és érzékeny. Midőn Servede Mihály orvos azt merete kérdezni nemcsak szóval, de könyomtattott írással, mondaná meg Kálvin János, honnan nyerte ő a törvényhozó hatalmat? („unde tibi auctoritas constituendi leges?) ezen kérdés inkább sértette őt, mint a szent háromságról *való tévedése*. És Kálvin hét évigiesett rá, hogy hatalmába kerítse őt, kinek az olaszok és spanyolok között minden tévedése daczára egy haja szála sem görbült meg; de Genfben börtönbe került, sok ideig sinlődött ott s végre 1533-ban október 27-én nyilvánosan, elevenen megégettetett és halála után emléke becstelenséggel illetetett, megkapván a kérdésre a feleletet.

Tudjuk, hogy felelő szerkesztő aa ily kegyetlen büntetéstől kegyesen megkímél minket. De joga van erős argumentumokkal megvédeni azt a püspökséget! Azonban avval ne álljon elő, hogy *bezzeg a „felekezetek“ és az „állam“ eme püspökségről más véleményben vannak, mint P. Flodung*. Az ilyen okoskodás ugyanis hamar nevetséget okoz, és a püspöki tekintély védelmére teljesen képtelen.

„*Felügyelő*,” „*Primus inter Pares*,” „*Superintendentus*“ az lehet. Püspök mindaddig, míg az ezredéves szavaknak ősi természetes jelentősége tiszteletben tartatik: *nem lehet*. Nem is szép idegen fogalmakat idegen köpenyegbe burkolni, mely köpenyegről regen azt mondták: *rongyos az, és az antikrisztus ruházata. Restituantur suis vocabula rebus!*

A német és templomos lovagok Haralyban.

(Egyháztörténelmi értekezés.)

(Folytatás.)

A szerzetes rendek elhivatása már kezdetben az Isten dicsérete mellett az emberek boldogítása volt. Hogy nemes inteniójuk inkább érvényesüljön, zárdákban vonták külön magukat, de nem szüntek azért meg a jó ügynek előmozdító lenni. Foglalkozási körük magához vonta az embereket s így legkivált a XII. században a nép bizalmasai, jó barátai lettek. Ez akkor még hangzatos név általában a szerzetes rendeket „Barát“-nak keresztelte el. Így mond tehát a szóhagyomány is „Barátot“ ott, hol szerzetes (fogadalmas) lovagrendről van szó. Ezen egykori jó hangzású név mellé, melyet később az egyház ellenségei és legkivált a fogadalmas szerzetes papság gyűlölöi, mint gúnynevet kezdettek használni, a nép elnevezés e szóhoz: „barát“, jelző, megkülönböztető

nevet is adott. Így például „csuklyás barát“ (a csuklyaviselés után), „fehér barát“, milyenek a Dömések, (helyesebben a szt. Domonkos rendiek), „szürke barát“, tarka barát, irgalmas barát, remete barát (paulinusok), néma barát (kathauziak¹), vörös barát (templarius), kereszties barát (a mellkeresztet hordozó lovagrendek). Így nevezettek némely nem keresztény, például: hindu, mohamedán valláson lévő szerzetesek is. „Török barát“ azaz dervis. Látszik ebből, hogy a régi időben a szerzetes rendeket az élethivatás, az öltönyök szerint a nép megkülönböztette. Tette ezt talán a kiejtés könnyebbségéért, a nyelv természetéért, mivel a rendeknek nevei idegen hangzásuak s mint ilyenek nehézkes kiejtéstiek voltak.

A hol a kiejtés nem kívánta a névváltoztatást, mint pl. jános lovag stb., ott megmaradt a nép ajkán az eredeti név, azonban legtöbbször, így tehát a templáriusoknál is a legkönnyebb kiejthetési nevet, a „vörös barát“ nevet vette föl. Hogy a templáriusokat, vagy éppen más rendet neveztek-e vörös barátoknak, arra nézve akárhány író tartózkodó. A ruházat után ítélve egyik ezt, másik azt szereti a rendek közül e név alá vonni. — Bohmans Péter német író egy 1821-ben kiadott három kötetes és színezett ábrákkal bőven ellátott művében²) le vannak írva mindenféle szerzetes rendek. Ruhájok és viseletük ábrákban látbatók. E könyv leírásai és rajzai szerint sok rendről és a barátok közül nem egyről el lehetne mondani, hogy részint vörös keresztjükről, részint vörös öltönyükről vörös barátoknak tartattak.

E munka írója egyik rendről sem mondja, hogy ez vagy az a rend tagjai nevezetnek vörös barátoknak. Sőt a szent Móríz és szent Lázár rendjéről is lehetne mondani, miután vérvörös öltönyt viseltek,³) azonban az író nem írti egyikhez sem a „vörös barát“ nevet. De nem így van ez Kusinszky-nál. Határozott állást foglal e kérdésben és ki mondja, hogy vörös barát néven a templáriusokat neveztek. Historia Ecclesiasticájában azt mondja: Quod Templarii in Hungaria fuerint, indubitatum est ex Bulla Gregorii IX. Papae et litteris Emerici Hungariae Regis. Ruinae in montibus praealtis pro antiquis eorum Dominatus habentur, vocantur: Manseriae⁴); ipsi vero Templarii: „Vörös barátok“. 13 Manseriae in Hungaria fuisse, patet ex Fuxhofferi Monasterologia etc.⁵)

Igaz ugyan, hogy a mint az író is megvallja, az ország különböző vidékei szerint váltakozó népelnevezéseket tudományos alapul venni nem lehet, mert a néphagyomány több helyen emleget vörös barátokat, azonban minden körülmény arra mutat, hogy azon állításnak, mely a templáriusokat mondja vörös barátoknak — igaz a van. Bizonyítja ezt azon körülmény is, hogy a haralyi néphagyomány veres barátokra emlékszik, a gelencei egyházi jegyzőkönyv pedig haralyi

1) Zárdájok volt a Hernád vize mellett: Létán (Szepesben); u. ott Ó-faluiban (Aldorf). Szepesben sok birtokuk volt. Lechnitzen lévő zárdájukat „Vörös Klastrom“-nak hívják. (Fejér Codex dipl. VIII. 193. 262 348 l.)

2) Abbildungen Sämmtlicher Orden . . . in der Katholischen Kirche. Herausgegeben vom Peter Bohmans Erben, geordnet und mit einem kurzen Text, versehen J. K. Wietz, Prag. 1821.

3) Ugyanott Tom. III. pag. 192.

4) Lakás, tartózkodásihely.

5) Arnoldus Kusinszky premontrei Theologicae Juventutis Jászóviensis Rosnavicae 1882. II. pag. 41.

templariusokról szól. Ezek valószínűségét állítja Orbán Balázs, majd Kállai Ferencz. Míg az előbbi hibetöknek tartja, hogy a vörös barátok Haralyban laktak, a másik említi azt, miszerint a szörsei és más székely familiák leveleiben említetnek a vörös barátok, mint a kik Háromszéken, orbai székben laktak.

A nyugtalanzkodó künök, oláhok, besenyők betörése, az irántoki önvédelem érdeke azt kívánta, hogy az előbb mondott lovagrendek egyike az ország keleti részeire nyomuljon, jól szervezett erejével megerősítse a határszéleket. E körülmény nozta a német lovagokat és a templariusokat (vörös barátokat) Háromszék orbai székére. Hogy a német lovagok 1211-ben már a Barezaságot⁶⁾ elfoglalták, azt bizonyítja II. Endre adománylevele és III. Honorius pápa megerősítő bullája⁷⁾, azonban hogy a templariusok mikor jöttek e helyre, azt senki sem tudja még megmondani. Arról biztos adat még nincs, hacsak az újabb történeti kutatások meg nem világítják a dolgot. Van azonban egy hitelt érdemlő feljegyzés a gelenczei plébánia egyházi jegyzőkönyvében. Az van beigatva e könyvben, — bizonyosan valamelyik plébános által, — hogy az illető feljegyző emlékszik arra, midőn előtte mutatták VIII. Bonifác pápa levelét, mely a haralyi templomosok perjeléhez volt intézve a barátosi templomosokról.

(Folyt. köv.)



A népiskolai olvasó könyvek a vallási és erkölcsi oktatás szolgálatában.

Nem elég, hogy a vallási és erkölcsi oktatás csak a tantervben előirt órákra szorítkozzék a népiskolában, hanem szükséges, hogy az olvasó könyvek is e tekintetben fölhasználtassanak. Tévedne azon tanító, a ki csak azt hinné, hogy az olvasókönyveknek egyedüli kizárólagos rendeltetése, az olvasásra való oktatás. Van ezenkívül egy jelentékeny ezéja, a vallási és erkölcsi oktatás megszilárdítása, példákali megvilágosítása, a szív és erkölcs nemesítése.

A ki a népiskolai olvasókönyveket áttekinti, kétségte lenül arra a tapasztalatra jut, hogy azt bizonyos szellem lengi át. Míg az állam által kiadott olvasókönyvek csak kizárólag nemzeti szellemtől vannak áthatva, addig r. kath. olvasókönyveink az előbbin kívül a vallásos szellem kívánalmának is teljesen megfelelnek.

Tebát olvasókönyveinket nemcsak az olvasás tanítására, hanem az említett célra is föl kell használnunk. Legyen főgyelmünk az olvasmányok tárgyalásánál a vallási érzelmek kellő kifejtésére. Hassunk oda, hogy azok ne csak gépiesen olvastassanak, hanem azoknak értelmét fölfogatva a szív és jellemre kező benyomást esz. özőljenek, mert a szív- és jellem nemesítése nagyban elősegíti a vallási érzelmek tiszta és helyes fölfogását.

Lássuk azon olvasmányokat melyeket e célból kell kezelünk. Az I-ső olvasó könyv e nemű olvasmányait, a Mócsy, Sebulez, Petrovác és Steinberger féle Abéczés és I-ső olvasókönyv ismertetése kapcsolatán, már volt szerencsém e

lapok hasábjain kifejtteni. S mint hogy a szerzők még tovább nem dolgozták át az olvasókönyveket, ennél fogva a Bárány-féle olvasókönyvek mellett maradok.

A II. olvasókönyv már bő anyaggal rendelkezik a vallás és erkölcsi érzelmek fejlesztésére. Ilyenek benne: a 3 ik számú olvasmány. *A tanítás előtt*: ez egy igen szép ima, melyet mindennap el lehet mondani. A 9 számú olvasmányt *Jézus a kisdedek közt*, mily szépen kapcsolatba lehet hozni a bibliával, kifejtve, hogy mennyire szerette Jézus a jó gyermekeket, hogy nem engedte eltiltani tőle. A 11. számú olv. *Az irigy tanuló*: itt alkalmunk van a 7 főbűnök egyikét világos példában tüntetni föl a gyermekek előtt. A 15 számú olvasmány *Az Istenfélő atya*; melyet az Isten iránti szeretet szempontjából tárgyalhatunk.

A 18 sz. olv. *Az istenfélő leányka*; ezen olvasmányban, hogy az Isten mindenütt jelen van és mindent lát, magyarázhatjuk meg. A 27-ik sz. olv. *A torkos leány*, eziműben a 7 fő bűnök egyikét nemcsak ismertethetjük, hanem annak káros hatását is feltűntethetjük. A 64-ik sz. olv. *A fa feszület*; ezen olvasmány utasítást nyújt arra, hogy minden szükségünkben a szent kereszt legyen kezünkben és Jézust hívjuk segítségül. A 65. sz. olv. *A jó gyermek a templomban*, példa arra, hogy a gyermek miként viselje magát a templomban.

A 131. sz. olv. *Reggeli ébredéskor*, ez egy rövid fohász. Világosítsuk föl az ilyenek tárgyalásánál, hogy a fohásznak Isten előtt oly haszna van, mint az imáknak. A 133. sz. olv. *Reggeli imadal*, a 136. sz. olv. *Esti dal*. Az ilyeneket először mint olvasmányt tárgyalva, annak vallásos oldalát kiemeljük, azután beemléztetve, dallamát is megtanítjuk. A 138. sz. olv. *Lefekvéskor*; ez is fohász, úgy kezeljük mint a 131. számot.

A 150 számú olv. *Karácsonkor*. A karácsoni élet örömeit tükrözi vissza ezen olvasmány. A tanító az ünnep méltóságát megillető vallásos, színezettel kell kiegészítse. A 157 sz. olv. *Foglalkozás kezdetén*; ez is fohász. Itt is úgy járunk el mint a 131-ik számunál. A 158 sz. olv. *Erkölcsi mondatok, életszabályok*. Ezeknek figyelembe vételére és betartására kell buzdítani tanítványainkat. Azért minden egyes mondatához oly magyarázatot fűzzünk, mely a gyermekek lelkeire állandó benyomást gyakoroljon.

A 170. sz. olv. *Isten teremté a világot*. Kirándulás alkalmával, szemléltetés alakjában künn a természetben tárgyaljuk ezen olvasmányt, hol az Isten mindenhatóságát, mint a világ és az egész természet bölcs teremtőjét ismertethetjük. A 171. sz. olv. *Az isteni gondviselés*. Isten mindnyájunkra gondot visel, s így a jó gyermekeknek is megadja, a mire szükségük van, emelhetjük ki. A 172. sz. olv. *Istennek áldása*. Ha munkánkon nincs Istennek áldása, minden fáradságunk hasztalan. Azért kérjük minden munkánkra az ő menynevei áldását. Ennek megtartására buzdítsuk a gyermekeket.

A 173 sz. olv. *Magasztaljuk az urat*. Az Isten szépsége jósága, hatalma és dicsőségéről való elmélkedés. Ezt jól meg kell magyaráznunk és beemléztetünk mint verset. A 174. sz. olv. *Az imádság ereje*. Világos példa arra, hogy mennyire megvigasztalódunk az imádság által, ha veszélyben vagyunk s mily erőt nyertünk a csapások elviselésére. A 175. sz. olv. *Mit kérek*. Az Isten iránti szeretetért való könyörgés, mint olyanért, minek bírása minden földi ideiglenes örömet, gazdagságot és dicsőséget felülmúl.

6) Háromszék és Brassó közötti termékeny föld, melyen ma a Géza király által betelepített flandriai nép, a szász lakik.

7) Fejér Codex dipl. III 2. 53. l. — u. ott. III. 1. 220—221.

- A 176 sz. olv. *Szüz Máriához.*
 „ 177 „ „ *A szent kereszt.*
 „ 178 „ „ *Dicsértessék a J. Krisztus.*

Mind a három olvasmány rövid fobász.

Ezek azon szorosabb értelemben vett olvasmányok a II-ik olvasó könyvben, melyeket vallási és erkölcsi oktatás céljából értékesíthetünk. Ha lelkesedéssel és kellő ügybuzgalommal kezeljük, lehetetlen, hogy minden egyes foglalkozásunk alkalmával mind meg annyi alapkövet ne rakjunk le az ifjuság vallásos nevelésére. Fejtsük ki tehát e tekintetben is ügybuzgalmunkat, hogy Isten áldása legyen munkánk!

Pál Ferencz.

A gyülekezési jog.*)

Vettük és az ügy tisztázása érdekében adjuk a következő sorokat:

Tekintetes Szerkesztő Ur:

E becses lapok reomméjának érdekében, melyet igazi, minden tuzás és így a mostan lábra kapott sovinizmus kikerülésével is tanusított hazafiasságával kivívott, bátor vagyok az április 10-kén a „Betiltott népgyűlés“ című cikkre néhány észrevételt tenni, annál is inkább, minthogy görög szertartású hitfeleink közül többen olvassák a „Magyar Állam“-ot.

Eljénte én is azt gondoltam, hogy a gyűlés különféle ürügyek alatt tiltatott be és különösen elhibázott intézkedésnek tartottam azt, hogy a gyűlés betiltása, melyre Alsófehér-, Torda-Aranyos-, Szeben- és Hunyadmegye román ajku lakosai meg voltak hiva, a kitzított megtartása ideje előtt pár nappal, tehát akkor adatott a gyűlés összehívóinak tudtára, mikor a meghívottak közül a távolabb lakó rész már utban volt. De utána járván a dolognak, megtudtam, hogy a gyűlés nem különféle ürügyek alatt, hanem alapos okokból tiltatott be.

Először is az összehívók elfeledték a bejelentéshez a napirendet mellékelni, de a rend fenntartására nézve is, mint-hogy 10—15,000 ember volt várható, garanciát nem nyújtottak. E mulasztásukat pótlandók, az összehívók bejelentették ugyan, hogy ők saját személyeikben jót állanak a rend fenntartásáért s hogy a gyűlésnek az egyházpolitikai javaslatok elleni tiltakozáson kívül más tárgya nem leend.

Azonban ez idő alatt a nagyszebeni „Tribuna“ márczius 29-én megjelent 52. számában olvasható vezércikkében az összehívók által jelzett tiltakozáson kívül a czélba vett gyűlés tárgyául azt is említette fel, hogy az egyházpolitikai javaslatok mellett ez összejövetelt annak kinyilatkoztatására is fogják felhasználni, hogy ők készek, elhatározvák és szervezvék teljes erejükből a kormánynak, melylyel nincsenek megelégedve, megbuktatásához hozzájárulni. Hisz még ez sem lett volna valami nagy krimen, ha az országos politikai helyzet-ről törvénybe nem ütköző módon akartak volna véleményyt mondani és ezt is bejelentették volna; de a „Tribuna“ jelzett cikkében még ennél többet mond, midőn ezt írja: „Ez, már t. i. az általa fennebb említett nyilatkozat — lesz a Gyulafehérvára összehívott gyűlésnek czélja Ez képezendi a

*) A „Magyar Állam“-ból vesszük át ezen közérdekű cikket.

meetingek új sorozatának kezdetét, melyek kiváltképen a mi központjainkon fognak nemzeti pártunk központi vezetésének egyetértésével összehívadni.“*)

Midőn továbbá a román nemzeti párt végrehajtó bizottságának a kezdeményezésére hivatkozás történt a szétküldött meghívókban is, e bizottság pedig, mely sem alapszabályait be nem mutatta, sem azok jóváhagyását ki nem esközölte és így törvényesen létezőnek nem tekinthetvén, a különben szabad gyülekezési jogot, mint törvény szerint nem létező szervezet igénybe nem vehette; a gyulafehérvári polgármester jogosan tilthatta be az összehívott gyűlés megtartását. Négy-öt ezer ember mégis beérkezett a városba, kiket a betiltás hire már nem talált otthon és kiknek a vásártéren a román értelmiség egyik tagja a betiltást tudtára adta a nélkül, hogy a betiltás indokait megmondta volna.

Itt vissza nem tartóztatbam magamat annak hangsúlyozásától, miszerint helyes lett volna, ha a betiltás okait a városi előjáróság valamelyik tagja adta volna tudtára az egybegyűlteknek, kik elegendő számban voltak arra nézve, hogy megtudván, miszerint a nagyszebeni nemzeti központi bizottság, mely korlátlanul rendelkezik velük, törvény szerint nem létező szervezet, melynek ha engedelmeskednek, az ország törvényeivel jönnek konfliktusba, ezt övéikkel is tudassák.

Hanem az a szerencsétlen helyzete hazánknak, hogy betiltatg illik rá, kivált az utolsó lusztrumban e mondat: Peccatur intra et extra.

Midőn mindezeket egy a gyulafehérvári értelmiséghez tartozó ismerősömnek elmondottam, az akként felelt nekem: „Ti rossz néven veszitek tőlünk, hogy a nagyszebeni nemzeti bizottság felhívásainak engedelmeskedünk és ti a törvényhozó teremben megszavaztatok a kormány egyházpolitikai javaslatait azért, mert Kossuth, ki Magyarország mostani helyzetét soba sem akarta törvényesnek elismerni, ki az uralkodó családot trónvesztettnek kimondotta, a polgári házasságot még akkor is elfogadandónak mondta, ha az örödtől jó: sőt nem csak megszavaztatok, hanem — mint például Polónyi — votumotokat azzal indokoltátok, hogy Kossuth akarata előtt meghajolva azt mondjátok: legyen az ő „szent“ akarata!“ És midőn erre azt válaszoltam: Hisz az extravagans Polónyi még csak egy ember, így folytatta: „Hát találkozott e az egész kormánypártból, vagy maguk a miniszterek közül bár egy is, ki e helytelen érvelést és igazán fanatikus bőfögést rosszalta volna? Nem, egy sem, mert a polgári házasságot, a mostani kormány és pártjának egyedüli létezési alapját megszavazta.“

Nem akarván a politikai vitává fajult beszélgetést folytatni, ezzel végzém: Meg lehetsz elégedve, hisz czélotokat úgy is elértétek, ha nem is lehetett a tervezett gyűlést megtartónok: az egész ország tudja már, hogy 10—15000 ember a román nemzetiségből nyíltan kívánt tiltakozni a polgári házasság ellen és így kormányunk áldástalan politikája azon ága ellen, melynek beláthatatlan következményei lesznek. De éltet a remény, hogy a jó Isten elhárítandja hazánktól e veszedelmet. Aztán, még mindig fen marad jogotok fellebbezni, feltéve, hogy mindig a törvény korlátai közt fogtok mozogni és különösen a nagyszebeni komité befolyása alól maga-

*) E sorokat maga a „Tribuna“ is ritkított betűkkel szedettet ki.

tokat emancipálni; mihelyt ez utolsót megteszitek, mindjárt egészen más kilátás nyílik meg számotokra a politikában is.

*

Megjegyzéseinket a következőkben adjuk.

A gyülekezési jog az alkotmányos polgárnak oly vele született joga, melyet akadályozni nem, csak korlátozni lehet. Magyarországon azonban a sok kodifikáció közt nem értek rá ezt a néhány szakaszba foglalható alkotmányos jogot törvénybe iktatni. Van egy rendelete Szemere Bertalan 1848-iki igazságügyminiszternek, mely szerint a gyülekezés szabad, de előre bejelentendő a gyűlés helye, ideje és tárgya, a polgári hatóság a gyűlésen magát képviseltetheti s amennyiben a gyűlésen büntető törvénybe ütköző dolgok tárgyaitanáuk, háromszori figyelmeztetés után a gyűlést feloszlathatja. Tisza Kálmán adott ki később 1878. januárban egy rendeletet a népgyűlésekről, de ez utóbb még azon év júniusában visszavonatot; ebben volt a rendért való felelősség elvállalása kikötve, ami jogállamban egyszerűen non sens lévén az államnak és nem a polgároknak kötelessége a rend aktív fentartása, míg a polgár csak engedelmséggel tartozik. Ezeknek figyelembe vételével konstatajuk, hogy a gyulafehérvári rendőrkapitánynak nem volt joga, hogy a gyűlés egybehívóitól a rend fentartására garanciát követeljen. Kérhetett volna akár katonai asszisztenciát, de a rend fentartásának kötelessége reá hárított volna. Vagy ha nem így van, mutassa meg a törvényt, mely a rend fentartására garanciát követel.

A meetingek tartására a román urak ép oly jogosultak, mint voltak a liberális répgyűlések rendezői, mint voltunk mi magyar katolikusok. Ha száz gyűlést akarnak tartani, tartsanak százat, csak kerüljék a büntető törvény által tiltott cselekedeteket, senkinek nem lehet ellenök panasza. A polgári hatóságnak dolga, hogy a gyűlésen államellenes törekvéseket meg ne tűrjön, de ez ürtügy alatt a gyűléseket betiltani nem szabad.

Politikai akcióknál nem kívántatik, hogy az egyes kérdések szerint megalakult vezérbizottságok alapszabályokkal alakuljanak meg. A budapesti liberális gyűlés vezérbizottságának sem voltak alapszabályai. Nincsenek alapszabályai egy országos párt vezérbizottságának sem.

Gyűlést hívhat össze bármely alkotmányos polgár, a pártbizottságként való megalakulásának az állam részéről nincs feltétele. Oly alkotmányos jogok ezek, melyeket úgy a magunk, mint a románok, és a haza minden polgára részére megkövetelünk.

Ezért a fenti sorokat író tisztelt elvbarátunkkal szemben újlag és a leghatározottabban tiltakozunk a gyulafehérvári gyűlés betiltása, úgy az ellen is, hogy a gyülekezési alkotmányos jog bármily ürtügy alatt megakadályoztassék.

A gondolat, a szó szabadsága az alkotmányos államnak alapja, életereje. A visszaéléseket tessék büntetni, de a jogot ne konfiskálják. Azt pedig, hogy Gyulafehérváron és sok helyütt a jogokat nemzetiségek szerint akarják mérni, csak sajnálni tudjuk.

Szerk.

Kisebb közlemények.

— **Honorem, cui honorem.** Egy eseményről kell megemlékezni, melyet elhallgatni épp oly nagy hiba lenne, mint amily tiszteletet érdemelnek mindazok, kik annak okozói valának. Ismeretes dolog, hogy a kézdi járás érdemes országgyűlési képviselője, Szacsay Sándor, mily határozott és önértetes állást tanusított az országházban az egyházpolitikai reformokkal szemben és hogy nevezetesen a házassági törvényjavaslatot, mint azt az idej. febr. 22-iki beszédében kinyilvánította, még általánosságban sem fogadta el. Ezen alkalomból elhatározta a kézdiorbai kerületi papság, hogy egy küldöttség útján fejezze ki üdvözlését és köszönetét a képviselő ur előtt úgy hazafias, mint erélyes magatartásáért. A küldöttség márczius hó 29-én gyülekezett a nyújtódi plehánia lakban, ahonnan mintegy 11 óra tájt vonult az ünnepekt lakására, hogy megbízatásának eleget tegyen.

A küldöttség szónoka Gidófalvi Gergely szentléleki főesperes-plehános a következő szép beszédet mondotta:

Nagyságos országgyűlési képviselő ur! Szeretve tisztelt földink és honfitársunk!

A kézdi-orbai r. kath. papság megbízásából nekünk jutott a kiváló szerencse, hogy Nagyságod, mint hiveink nagy részének orsz. képviselője iránt, az egyházpolitikai kérdésekkel szemben idej. február 22-iki nagyhatású beszédében körvonalozott elvi nyilatkozata és korrekt állásfoglalásáért, meleg hálával és őszinte elismeréssel párosult igaz tiszteletünk s nagyrabecstülésünknek kifejezést adjunk.

Tudjuk, nemcsak hazafias szép beszédéből, hanem, mint a mi vértünk, velünk élve és működve, tapasztalásból is, hogy nagyságod nem az az ember, ki magát meggyőződésében bárki által befolyásoltatni engedné; és ismerjük nemes jellemét és szerénységét is, melynél fogva a szilárd meggyőződésen alapuló hű kötelességtudásért, senki elismerésére igényt nem tart. De éppen mivel nagyságod a jelzett egyházpolitikai kérdésekre vonatkozólag választóinak semmiféle ígéretet nem tett, tehát réverzális által azoknak lekötözve nem volt, hanem — mi nekünk és megbízóinknak oly végtelenül jól esett — önként és minden befolyástól ment szabad meggyőződésből fejtette ki magasztos elveit: éppen ezért vártuk nagyságod hazajövetelét, ezért jöttünk ide azon reményben, hogy tiszteletünk, hódolatunk és szeretetünk szintén szabadon és önként fakadt legbensőbb érzelmeinek nyilvánítását nagyságod nem fogja visszautasítani, habár azt talán alkalmatlan időben is tesszük.

Alkalmatlan időben azért, mert most a haza végtelenül gyászol. Ravatalon fekszik az a legnagyobb magyar, ki nemzetünk millióit felszabadította a szolgaság járma alól és elvezette a szabadság ígért földjére; kinek szabadságunkat, előhaladásunkat, nemzeti létjogosultságunk világszerte elismerését köszönhetjük; és ki most idegen országban, számkivetésben, hontalanságban bunyta le örökre szemeit, árván hagyván azt a nemzetet, azt a hazát, melyért élt, küzdött, szenvedett és halt. Nem kell mondanom, hogy Kossuth Lajos az, a kit ma az ország, a nemzet sirat és gyászol; tudja és érzi azt

hazafias mély bánattal Nagyságod is, ki a boldogult nagy halott nemzetbaldogító elveinek hű konfesszora.

De Nagyságos képviselő ur! Mi, kik a lelkipásztorságnak mindig nagy gondot igénylő, de nem mindig hálás mezején működünk; kik a nemzet kebelében születvén, élvén és működvén, most a nemzettel együtt érezzük a nagy veszteség súlyát is: mi — ugyis, mint a vallás örei, ugyis mint hazánkat hön szerető hazafiak — csak huzduló lelkesedéssel tekinthetünk olyan kimagasló vezéregyéniségekre, kik a haza önállósága, a nemzet jóléte, szabadsága és boldogságáért nemes kitartással küzdenek, kik különösen most, midőn a szédelgés e napjaiban, az irányzatos ferdi és ámitás bűnét majdnem akadálytalanul űzik, — nyílt és bátor szószóloői az igazságszeretnek: és kik ezen igazságszeretből kifolyólag a vallásfelekezetek százados jogait, vallási és erkölcsi szabadságát, hazafias, országos érdekek elismerni és azt a hatalom önkényének körmei ellen megvédelmezni tudják és akarják.

Ilyennek ismertük nagyságodat eddig is és ilyennek mutatta be magát az országházban tartott, mély tudomány, bölcs logika és puritán hazafias érzelmeiktől áthatott leundiletes beszédében is, melyben annak elismerésével, hogy a tárgyalás során lévő házassági törvényjavaslat a róm. kath. egyházra nézve eddig biztosítva volt szabad vallásgyakorlatát, eddig érintetlenül hagyott lelkiismereti szabadságát és hitelveit sérti meg, férfias nyíltság és határozottsággal méltóztatott kijelenteni azt, hogy mintán senkinek vallási és lelkiismereti felfogását és annak külső nyilvánítását sérteni nem akarja, a mondott javaslatot még általánosságban sem fogadja el.

Rég ideje annak, hogy a haza batárszélére tólt, de a hazafiságban nem utolsó székelv véreink érdekében, valaki az országházban annyit tett, bátor lelkesedéssel nyilatkozott volna.

Fogadja tehát nagyságod ez igazságszeretet sugalta önérzetes és hazafias nyilatkozataiért a mi, valamint megbízóink s velünk érző hibeink ezreinek nevében, hálás köszönetünk mellett, hazafias üdvözlöttnket, azon legforróbb obajtás kíséretében, hogy a Mindenható áldja meg továbbra is nagyságodat a testi és szellemi erő teljével, hogy befolyásolatlan igazságszeretetét és mély tudományát a haza és különösen székelv népünk érdekében, az ország magas törvényhozói testületében sokáig ragyogtathassa. Éljen!

Az üdvözlő beszéd után a képviselő ur meghatottan mondott köszönetet ezen, mint ő mondá, kitüntető bizalom és figyelemért, igen, mert én anélkül — saját szavai — hogy bárkinek akár szóval, akár írásban „kötelezőt“ tettem volna, csak lelkiismeretem meggyőződését követtem s valamint eddig minden cselekedetemben, ugy ezentul is csak a hazafias és államjogi szempontoknak fogok hódolni; fogadják és vigyék küldőiknek is hálás köszönetemet megtisztelő megjelenésükért! Ezután barátságos ebédre marasztotta a megjelenteket, mely tekintettel a nagy nemzeti gyászra, egész csendben folyt le. Mi pedig azon meggyőződéssel távoztunk, hogy ha nagyobb mozgalmat nem is tudtunk, mert nem akartunk az egyházpolitikai reformokat illetőleg — földézn: ezzel is elmulasztatlan kötelességet teljesítettünk. (Sz. H.)

Jelenvolt.

— **Vidéki levél.** Engedje meg, hogy becses lapja, kedves „Közművelődés“-ünk hasábjain, a nyilvánosság terén is hálátelt szívünk forró köszönetét fejezzük ki méltóságos és főtisztelendő *Karácson Márton* marosvásárhelyi t. főesperes, gymnas. és finővelőházi igazgató urnak, azon nemes és nagylelkű adományáért, melyben egyházmegyénk templomát részesíteni méltóztatott.

Hitközségünkben ugyanis a Boldogságos Szűz Mária tisztelői szép számmal több rózsát tesznek ki a rózsafüzértársaságban, kiknek mindig hő obajtását képezte az ugynevezett Lurdi Boldogságos Szűz szobrának megszerzése, mely nemes törekvésüknek azonban az anyagi körülmények utját állták mindig, míg végre az isteni gondviselés kifürkészhetetlen gondoskodása a fenti nemes egyházi férfit nem küldötte, ki községünkben lakó szeretteinek látogatása alkalmával a Mária társulat fenti obajáról értesülvén s a templomban is biányát látván egy Lurdi szobornak, mint égi pártfogónk különös tisztelője, nemes lelkének sugallatát követvén, 100 frt. azaz írva: egyszáz forintot ajánlott fel hitközségünk részére, mely összeggel az ő felkérésére azonnal egy Lurdi Boldogságos Szűz Máriát élethűen ábrázoló szobor vétetett s ez által ezek hő obajtása ment teljeseedsbe. Leirhatatlan az öröm s a hála, melylyel hitközségünk e nemes férfit ajándékát fogadta, melyért a templomunkban elhelyezett Mária szobor előtt elrebegett imákban ezek és ezek adnak hálát Istennek, hogy őket ily nemesszívű maecenással megajándékozta. Nem akarunk ezen kegyeletünk által szerénységét jószívű adakozónak sérteni, ki a számára rendezendő ovációt nem csak nem kívánta, hanem annak elmaradását feltétlenül követelvén, csak annyit obajtott: „hogy a társulat egypár üdvözlöt boldog kimulásaért mondjon el“; de mégis hitközségünk folyó évi ápril hó 8-án tartott egyházmegyei nagygyűlésének határozata következtében, szives készséggel sietünk kifejezést adni hála érzelmeinknek itt a nyilvánosság terén is.

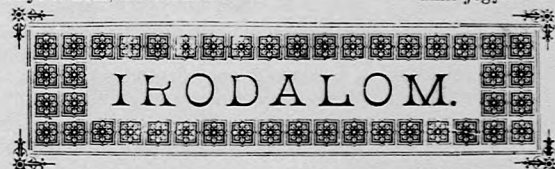
Midőn ezt tesszük, kedves kötelességünknek ismerjük közel négyezer hívő nevében hálás köszönetünket nyilvánítani, kívánván, hogy őt a mindeneket fentartó Isten, kinek házát ily diszes ajándékkal felékesítette, az emberi kor legvégsőbb határáig, az egyház, a tanügy, a haza és szeretett rokonai javára, diszére, főleg pedig Isten dicsőségének emelésére és többek buzdítására éltesse!

Az egyházi hitközség nevében

Csik Szent Domokos, 1894. április hó 10.

Varga Ferencz, s. k.
helyi lelkész, mint elnök.

László Ferencz s. k.
mint jegyző.



— **Főhívás** előfizetés vagy előjegyzésre Erkel Ferencz Hunyady László operájának teljes magyar és német szövegű zongora-kivonatára. Midőn a magyar zene legkimagaslóbb alakja, nesztora s retormáló géniuszának: Erkel Ferencz-nek legnépszerűbb magyar operája teljes zongora-kivonata kiadására vállalkozunk: ezzel nemesak nemzeti kulturális missziót teljesítünk, hanem egy rég táplált közönajnak is eleget tenni vélünk. Hogy ki volt Erkel Ferencz s minő balhatatlan érdemek koszorúja veszi őt körül a magyar műtörténelemben, ezt ma: yaradni, első sorban a magyar nemzetel szembenfelesleges. — Ismeri az ő nevét és művészeti kihatóságát a nemzet minden fia, mint olyanét, ki a magyar Pantheonban a legméltóbbak közt foglal helyet. Magasztos himnusza mellett imádkozik a magyar s Hunyady-indulója mellett lelkesezik a csaták soraiban.

Másrészt „Hunyady László“ opera teljes zongora-kivonatának a biánya volt eddigelé legfőképp oka annak, hogy e nemzeti monumentális műalkotás még nem tette meg méltó körutját a művelt világ színpadain. Midőn ezt e kiadás által lehetővé tesszük; él bennünk az a hit, hogy ebbeli nemzeti kulturális, áldozat törekvéstünkben a t. ez. magyar zeneközön ég részéről megillető pártolásban fogunk részesülni.

A teljes két nyelvszövegű kiadás, a nagy zeneköltő arcképével díszítve f. é. október hó 1-ig okvetlenül meg fog jelenni s a t. ez. előfizetők és megrendelőknek szétkül detni.

Előfizetési vagy megrendelési ár: 6 frt, melyre nézve vagy az előfizetési árt vagy a megrendelési ivet f. év május hó végeig annál is inkább kérjük alulirott kiadócéghez beküldeni, mivel e határidőn túl a terjedelmes kiadvány csak bolti és jóval nagyobb ár mellett, azaz 10 frtért lesz megszerezhető.

Minden egyszerre beküldött tiz előfizető vagy megrendelő után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Bizva a t. ez. magyar zeneközöniség széles pártolásába, hazafiúi tiszteletel maradtunk.

Budapesten, 1894. márczius hó.

Rózsavölgyi és Társa
cs. és kir. udvari zeneműkereskedése
(Kristóf-tér 3. szám)

— **Irodalmi jelentés.** Tisztelettel értesitem a tanítással és lelkipásztorkodással foglalkozó főt. papságot, nemkülönb a római és görög kath. néptanító urakat, hogy az általam kiadott legújabb Deharbe-Tóthfalussy róm. kath. Kátéból ezennel felajánlok 500 példányt 1 frt 60 kr. helyett 1 frt 20 kré; úgy azonban, hogy minden 1 frt 20 krból a 20 krt a kath. néptanítók országos árvaházának fogom beszoolgáltatni t. Erdélyi Imre szatmári elemi iskolai igazgatótanító ur utján, ki szíves volt megígérni, hogy ezen 20 kroból keletkező összeget rendeltetési helyére juttatja. E sorokat a tanítóegyesületek, népiskolák és esperesi körök figyelmébe is melegen ajánlom, mert a mellett, hogy a könyvtárat egy hasznos és nélkülözhetetlen könyvvel gazdagítják, másrészt egy magasztos intézmény tőkéjének gyarapítását mozdítják elő. A munka sűrűn nyomott 26 iv. Szól a hitről, parancsolatokról s a malaszt eszközeiről s ugy a főt. papságra, mint a néptanító urakra nézve egyedüli nélkülözhetetlen könyv. Sacerdotibus etiam erga s. Szatmáron, 1893. április 26. Tóthfalussy Dániel, képzőintézeti hittanár s népiskolai hitelemző.

Napi események köréből

— „Az első csata megtörtént,“ hirdeti diadalmas frázisokkal feleresztett kurtá cikkecskéjében Szász Gerő aa; „Der Sieg ist unser“ üvölik vele együtt a „sösöd el magad revelver“-féle zsidó Federvieh Kóvik. „1848 óta ennél szebb diadala nem volt a szabadelvűségnek Magyarországon“.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.

Szerkesztőtársak: BALINTH GYORGY, Dr. CSERNI BELA, FEJÉR GERŐ, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárrt.

mondja az ev. ref. lelkipásztor; „Noch nie da gewesen“, kurtölik világgá a zsidó skriblerék. Igazán, nobile par! Krisztus Urunk szenvedésének történetéből egy jelenet jut itt önkénytelenül is eszünkbe. A Megváltót Pilátus Herodeshez küldé, mivel Heródes birodalmából való vala. „Heródes pedig megveté őt hadi népével együtt és csűfűságból fehér ruhába öltöztetvén viszaküldé Pilátushoz. És jó barátok lőnek Heródes és Pilátus az napságtól, mert azelőt egymás ellenségei voltak.“ (Luk. 23. 11, 12.) Szegegy kath. Egyház, mely egyedül képviseléd a Megváltót a földön, ime! hogy téged elítéljenek, felfeszítsenek, eltemesenek, elleneid lettek azok is, kik eleddig ellenségeidnek ellenségei valának. De hát az ördöggel is szövetkezni kell megbuktatásodra. Jó barátjuk lesz még az ördög is! S míg hazánk konzervatív érzelmű férfiai komoly aggodalmak közt tekintenek a válság elé és Jeremiásként tárják elő lelkők ihletettséggel a nemzet pusztulásának látható jeleit s az Ur haragjának vészes ostorait: addig az ördöggel is szövetkező szájhős hazafiak örvendeznek, ujjonganak, diadalmaskodnak. Vajh meddig?! Sőt többet is tesznek. A kálvinisták – mint hajdan a katonák Krisztus ruháin – az egyház vagyonán akarnak osztozkodni. Ezt hirdeti a „Protestáns közlöny“ is, és ebben az igazságos, jogos, vagy legalább is méltányos törekvésben oldaluk mellett lesznek (ha következetesek akarnak maradni) mind azok, kik eddig is az egyház ellenségei valának, habár édes testvéreinknek vallják magukat. Ott lesz Mohay, Molnár Antal, Mikó stb. Sokan vannak. S ezek a most még hatalmas urak nagyobbára hithű katolikusok nevében beszélnek és cselekesznek így. Nem paródia, nem szégyen ez? Paródiája a néptől nyert mandatumnak, szégyene a mandatumot adó népek?! Node felebred a még szendergő oroszlán s akkor miénk a győzelem. A megmentett és bálás haza velünk együtt fogja zengeni: Vicit de tribu Juda leo! Gloria Deo!

— **Az erd. róm. kath. irodalmi társulat válaszmánnya** f. é. f. hó 27-én d. u. 4 órakor a „Közművelődés“ szerkesztőségi helyiségében gyűlést tart, melyre a válaszmánny tagjait tisztelettel meghívja az elnökség.

— **A pápa halálsejtelméi.** XIII. Leo pápa egy idő óta nagyon szeret közeli haláláról beszélni. Minap egy főpapot fogadott, ki messze ntra készült. „Isten önnel!“ mondá neki esendes megadással. A főpap, kit ez a bucsuzó nagyon meghatott, azt válaszolta: „Viszontlátásra!“ Mire a pápa, minden egyes szót hangsúlyozva, ezt mondta: „Mire ön visszatér, már nem fog engem itt találni!“ Alapjában véve nem volna abban semmi, ha nyolczvanöt éves aggastyán a halál gondolatával tépelődnek, de mindenki tudja, hogy XIII. Leo egészsége kitinó. Ő róla szól a következő adoma: Pecci hiborost megválasztották pápának; a főpapok segitettek a pontifex ruháját ráadni s miután ez kissé sokáig tartott, XIII. Leo mosolyogva mondá nekik: „Siessetek, ugy sem hordom már sokáig!“ Azóta tizenhat év mult el.